

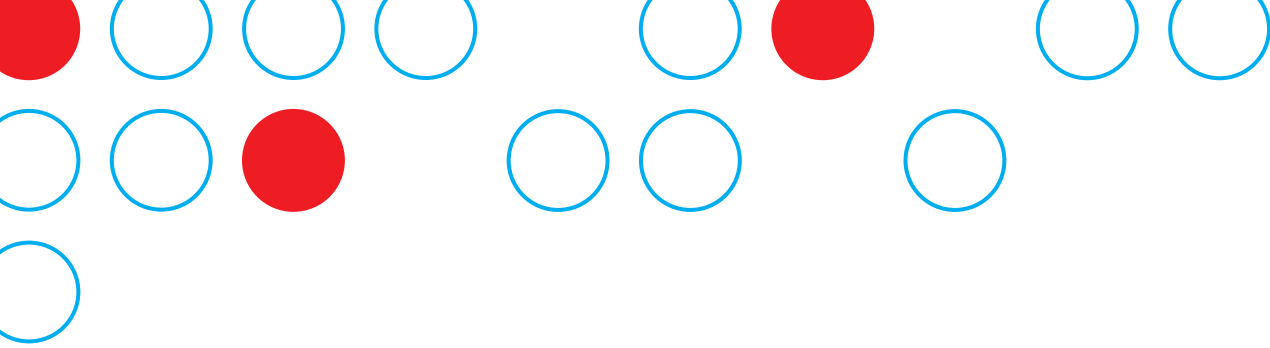

FEDERATIE VAN NEDERLANDSE
TROMBOSEDIENSTEN

Jaarverslag

2018

voorwoord

De in het vorige jaarverslag genoemde afname van het aantal VKA-patiënten is in 2018 in versterkte mate doorgegaan. Was het in eerste instantie vooral de afname van nieuwe patiënten die zorgde voor de daling van het totale aantal patiënten, inmiddels worden ook bestaande patiënten omgezet van VKA's naar DOAC's. Daar staat tegenover dat, zij het in mindere mate, patiënten ook de weg terug bewandelen.

Hoewel dit ervoor zorgt dat het werk bij de trombosediensten afneemt staat de FNT positief tegenover deze ontwikkelingen. Wel vindt de FNT het heel belangrijk ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de antistollingsbehandeling voor de patiënten die de komende jaren aangewezen zijn op VKA's optimaal is. Ondanks dat het totale aantal patiënten in de afgelopen drie jaar gedaald is van ruim 465.000 patiënten in 2015 naar ca. 353.000 eind 2018, zullen de komende jaren nog altijd heel veel patiënten op deze behandeling zijn aangewezen. De FNT voelt zich verantwoordelijk om deze behandeling zo optimaal mogelijk te laten zijn.

Dat een dergelijke forse daling grote impact heeft op het gehele proces binnen een trombosedienst is evident. En dat de bedrijfsvoering hiermee onder druk komt te staan is vanzelfsprekend. Hier ligt een duidelijke taak voor de zorgverzekeraars om de antistollingsbehandeling voor hun verzekerden te blijven faciliteren. Een ondoordachte, snelle en louter op financiële prikkels gebaseerde afbouw van de trombosediensten zal op termijn ernstige gevolgen hebben voor de kwaliteit van de antistollingszorg in Nederland. Dit moet zeker voorkomen worden.

Trombosediensten nemen in dat verband heel duidelijk hun verantwoordelijkheid. Iedereen ziet in dat voortgaan op de oude weg niet mogelijk is. Daarom is in 2018 in FNT-verband veel gesproken over de toekomst van de antistollingszorg in Nederland. In lijn met het rapport 'Tijd voor verbinding' kiezen de leden van de FNT voor meer regionale samenwerking en waar mogelijk concentratie van activiteiten. De FNT en haar leden hebben een beweging in gang gezet waarbij we ernaar streven deze regionale opschaling vorm te geven in een tiental regio's. Dit zal de komende jaren zijn beslag krijgen en dient niet overhaast afgedwongen te worden. De kwaliteit van de antistollingszorg staat voorop!

Prof. dr. Hugo ten Cate

voorzitter bestuur

Algemeen

Leden

De FNT kende per 31 december 2018 45 leden plus twee buitenlandse trombosediensten die bijzonder lid zijn. Per 1-1-2018 zijn de trombosediensten van de ziekenhuizen van Sittard en Heerlen samengegaan. Zij gaan samen verder als trombosedienst Zuyderland Medisch Centrum. De trombosedienst van Lelystad is per 1-3-2018 overgenomen door Atalmedial. Het lidmaatschap van de trombosedienst van het Van Weel Bethesda Ziekenhuis (Dirksland) is per 1-4-2018 beëindigd i.v.m. het aflopen van het aspirant lidmaatschap. Twee trombosediensten (Gouda en Schiedam) hebben per 31-12-2018 de status van aspirant-lid gekregen i.v.m. de vrijwillige intrekking van de accreditatie. Naar verwachting zullen zij deze accreditatie in de loop van 2019 weer verwerven.

Ledenvergadering

De ledenvergadering van de FNT heeft in 2018 vijfmaal plaats gevonden. De toekomst van de antistollingszorg liep als een rode draad door deze bijeenkomsten. Verderop in dit jaarverslag wordt daar uitgebreider bij stilgestaan. Daarnaast zijn er enkele vaste, periodiek terugkerende, onderwerpen. Een van de belangrijkste daarvan is de bespreking van de Samenvatting Medische Jaarverslagen. Andere onderwerpen waren de vaststelling van de begroting voor 2019, de contributie 2019, de jaarrekening 2017, het algemeen jaarverslag 2017 en rapportages vanuit de verschillende commissies.

Bestuur

Het bestuur heeft in 2018 vijfmaal vergaderd, twee vergaderingen werden gecombineerd met een beleidsmiddag. In de ledenvergadering van 9-10-2018 vonden enkele (her-) benoemingen plaats. Marieke Kruijper werd in die vergadering benoemd tot lid van het FNT-bestuur. Zij vult daarmee de vacature in die begin 2017 is ontstaan en die sinds die tijd is aangehouden. Sjef van de Leur is door de leden voor een derde en laatste bestuurstermijn herbenoemd. De herbenoeming van René Niessen voor de duur van één jaar in november 2017 is in deze vergadering met terugwerkende kracht omgezet in een reguliere herbenoeming voor drie jaar. Met deze (her)benoemingen is het FNT-bestuur voltallig.

Jordanprijs

Op donderdag 8 februari 2018 is tijdens de Algemene Ledenvergadering de Jordanpenning uitgereikt aan dr. H.J. (Henk) Adriaansen. Henk Adriaansen is klinisch chemicus bij Gelre ziekenhuizen Apeldoorn en Zutphen en is daar tevens medisch manager van de trombosedienst.

De Jordanpenning wordt uitgereikt aan mensen die zich buitengewoon verdienstelijk hebben gemaakt voor de Federatie van Nederlandse Trombosediensten. De penning is vernoemd naar prof. Jordan, internist en oprichter van de eerste trombosedienst in Nederland.

foto: Erik Wardekker fotografie

Henk Adriaansen ontving deze prijs voor tal van activiteiten die hij voor de FNT heeft verricht. Hij is bovenal de 'geestelijk vader' van de Samenvatting Medische Jaarverslagen FNT. De analyse en interpretatie van alle data is een forse klus die hij gedurende 17 jaar op zich heeft genomen inclusief de presentatie van resultaten tijdens de FNT-Ledenvergaderingen. Hierbij schroomde hij niet de vinger op zere plekken te leggen en aandacht te vragen voor specifieke issues zoals bijvoorbeeld de registratie van complicaties.

Daarnaast heeft Adriaansen drie termijnen een bestuursfunctie bij de FNT ingevuld. Eenzelfde periode heeft hij de cursus Train de Trainer voor de FNT tot 2017 verzorgd. Deze cursus leidt de trombosedienstmedewerkers op tot het kunnen trainen van patiënten ten behoeve van het zelfmeten en het zelfdoseren. Adriaansen maakt nog steeds deel uit van de Commissie Standaardisering Medisch handelen die verantwoordelijk is voor de 'Kunst van het Doseren', de 'state of the art' in Nederland voor het doseren van patiënten die vitamine K-antagonisten gebruiken. En hij verzorgt met grote regelmaat presentaties tijdens de jaarlijkse landelijke nascholingsdag.

Voor dit hele scala aan activiteiten gedurende vele jaren is aan hem de Jordanprijs toegekend. ●

Toekomst van de antistollingszorg

2018 was het jaar waarin de veranderingen die vanaf 2016 zijn ingezet in versterkte mate zichtbaar werden. Nadat in 2016 de Richtlijn Antitrombotisch Beleid van kracht werd kwam de verschuiving van vitamine K-antagonisten (VKA's) naar Directe Orale Anticoagulantia (DOAC's) op gang. Na een afname van het aantal cliënten van de trombose-diensten van ruim 5% in 2016 en bijna 9% in 2017 zagen we in 2018 een afname van ruim 12%. Daarmee is het totale aantal behandelde patiënten gedaald van ruim 465.000 patiënten in 2015 naar ca. 353.000 op dit moment. Deze afname zal naar verwachting de komende jaren doorgaan.

Ondanks deze verschuiving zullen de komende jaren nog altijd grote aantallen patiënten afhankelijk blijven van de begeleiding door trombosediensten. Het borgen van de kwaliteit van de antistollingsbehandeling voor deze grote groep patiënten staat voor de FNT en haar leden voorop en zal leidend zijn bij de keuzes die gemaakt worden.

De groep patiënten die aangewezen blijft op VKA's, en daarmee op de begeleiding door trombosediensten, wordt toenemend ouder en complexer en zal daarom een relatief groter beroep doen op begeleiding bij de VKA-behandeling. Het aantal patiënten in verpleeghuizen en het aantal huisbezoeken zullen in relatieve zin toenemen. Bij een afnemende totale patiëntengroep is het dan ook onvermijdelijk dat de kosten per patiënt de komende jaren zullen blijven stijgen.

De afnemende aantallen patiënten en de toenemende complexiteit van deze patiënten stellen de trombosediensten voor moeilijke opgaven op het gebied van de kwaliteit van de antistollingszorg en de efficiency van de bedrijfsvoering. Trombosediensten zijn daarom intensief met elkaar en met

andere partijen in het veld in gesprek hoe zij deze vraagstukken in de komende jaren het hoofd kunnen bieden.

De eerder uitgesproken verwachting dat de komende jaren een ontwikkeling te zien zal zijn waarbij een deel van de antistollingszorg naar de eerste lijn verschuift lijkt nog steeds voor de hand liggend. Een fors deel van de DOAC-begeleiding vindt al plaats in de eerste lijn. Of en zo ja in welke mate ook de VKA-zorg daar een plek zal krijgen is nog niet duidelijk.

Oktober 2018 verscheen het rapport 'Tijd voor verbinding, de volgende stap in patiëntveiligheid'. In dit rapport wordt als een van de drie pijlers het 'verder bouwen aan de patiëntveiligheid in de antistollingszorg' benoemd. Hoewel het in dit rapport met name gaat om patiënten in ziekenhuizen wordt met dit rapport eens te meer het belang van een kwalitatief hoogwaardige antistollingszorg onderstreept. Daarnaast speelt zoals eerder vermeld de toenemende complexiteit van de kleiner wordende groep patiënten die aangewezen blijft op VKA's. Dit alles maakt dat de FNT met haar leden kijkt naar de optimale organisatie van de toekomstige antistollingszorg.

Met ondersteuning van bureau Rebel is in 2018 toegewerkt naar een model van meer regionale samenwerking. Er zullen naar verwachting binnen een aantal jaren ongeveer tien regionale samenwerkingsverbanden ontstaan waarin met name de VKA-zorg wordt georganiseerd. Hoe ver deze regionale samenwerking zal gaan kan per regio verschillen. Essentieel is dat per regio goede en door iedereen onderschreven afspraken worden gemaakt over hoe kwalitatief optimale antistollingszorg te realiseren. ●

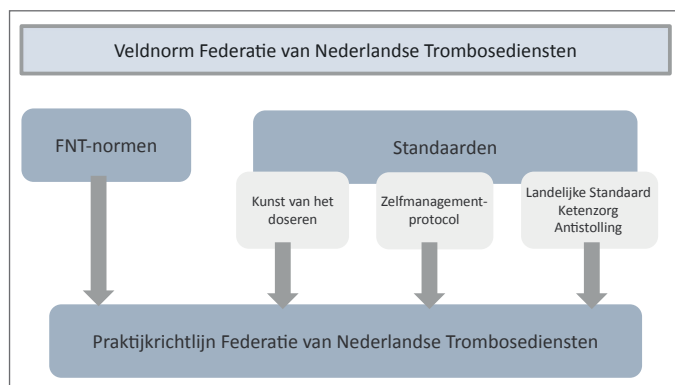

Kwaliteit

Kwaliteitsnormen

De therapeutische grenzen die in 2016 voor de leden van de FNT van kracht zijn geworden en de Richtlijn Antitrombotisch beleid (ook uit 2016) zijn van invloed op de door de FNT gehanteerde kwaliteitsindicatoren. Dit heeft geleid tot voorstellen aan de FNT-Ledenvergadering voor een herdefiniëring van de patiëntengroepen en nieuwe kwaliteitsindicatoren. Deze voorstellen zijn begin 2018 door de ledenvergadering goedgekeurd.

Verder zijn in 2018 verschillende FNT-normen en protocollen geactualiseerd en gereviseerd.

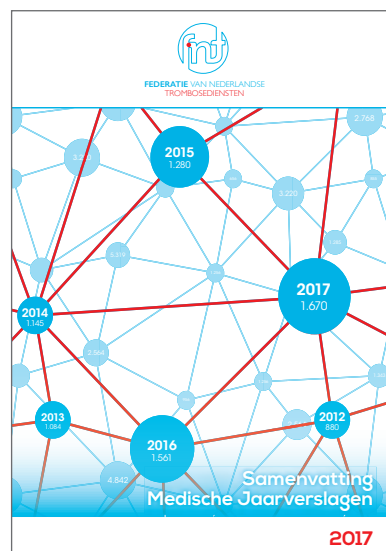
Zelfmeten en/of zelfdoseren

Een ander belangrijk besluit was de volledige herziening van het Protocol voor zelfmeten en/of zelfdoseren. Dit protocol is door een werkgroep Zelfmanagement 2.0 voorbereid en via de Kwaliteitscommissie en het bestuur, aan de leden ter goedkeuring voorgelegd. In het verlengde daarvan is ook het protocol voor 'Near Patient Testing' herschreven. Voorheen was dit als addendum aan het Zelfmanagementprotocol toegevoegd. Beide nieuwe protocollen zijn eind 2018 door de ledenvergadering goedgekeurd.

In 2018 is een probleem ontstaan met de teststrips van de firma Roche die gebruikt worden om de INR-waarde vast te stellen via de vingerprik. Bij een aantal strips is gebleken dat de waarden in het hogere gebied (INR > 4.5) iets hoger uitvallen dan in vergelijking met testmateriaal zou worden verwacht. Vanuit zorgvuldigheid is daarom eind 2018 besloten om deze strips geleidelijk te gaan vervangen.

Samenvatting Medische Jaarverslagen

Ieder jaar komt onder regie van de FNT de Samenvatting Medische Jaarverslagen tot stand. Met ingang van 2018 is in het proces van totstandkoming een grote stap voorwaarts gezet. De kwaliteitsdata van de trombosediensten worden door hun ICT-leveranciers begin maart elektronisch aangeleverd. Vervolgens worden deze data via de speciaal daarvoor ingerichte website aan de trombosediensten getoond naar analogie van de 'vooraf ingevulde belasting-aangifte'. De trombosediensten controleren de data en fatteren deze, waarna de data beschikbaar komt om door de FNT te worden geanalyseerd en gebundeld tot het jaarverslag.

Samenvatting Medische Jaarverslagen

Deze wijze van aanleveren scheelt de trombosediensten heel veel handmatig invoerwerk, het verkleint de kans op invoerfouten en het gehele proces is aanzienlijk sneller. Door deze aanpassingen is het mogelijk geworden de publicatie en de bespreking van deze Samenvatting Medische Jaarverslagen te vervroegen van oktober naar juni.

Samenstelling Kwaliteitscommissie

Begin 2018 zijn Iris Beentjes en Roelie Kort als nieuwe leden toegetroten tot de commissie. De Kwaliteitscommissie is hiermee weer op volle sterkte. ●

Opleiding en scholing

Cursussen AMTD, Doseeradviseur en Train de trainer

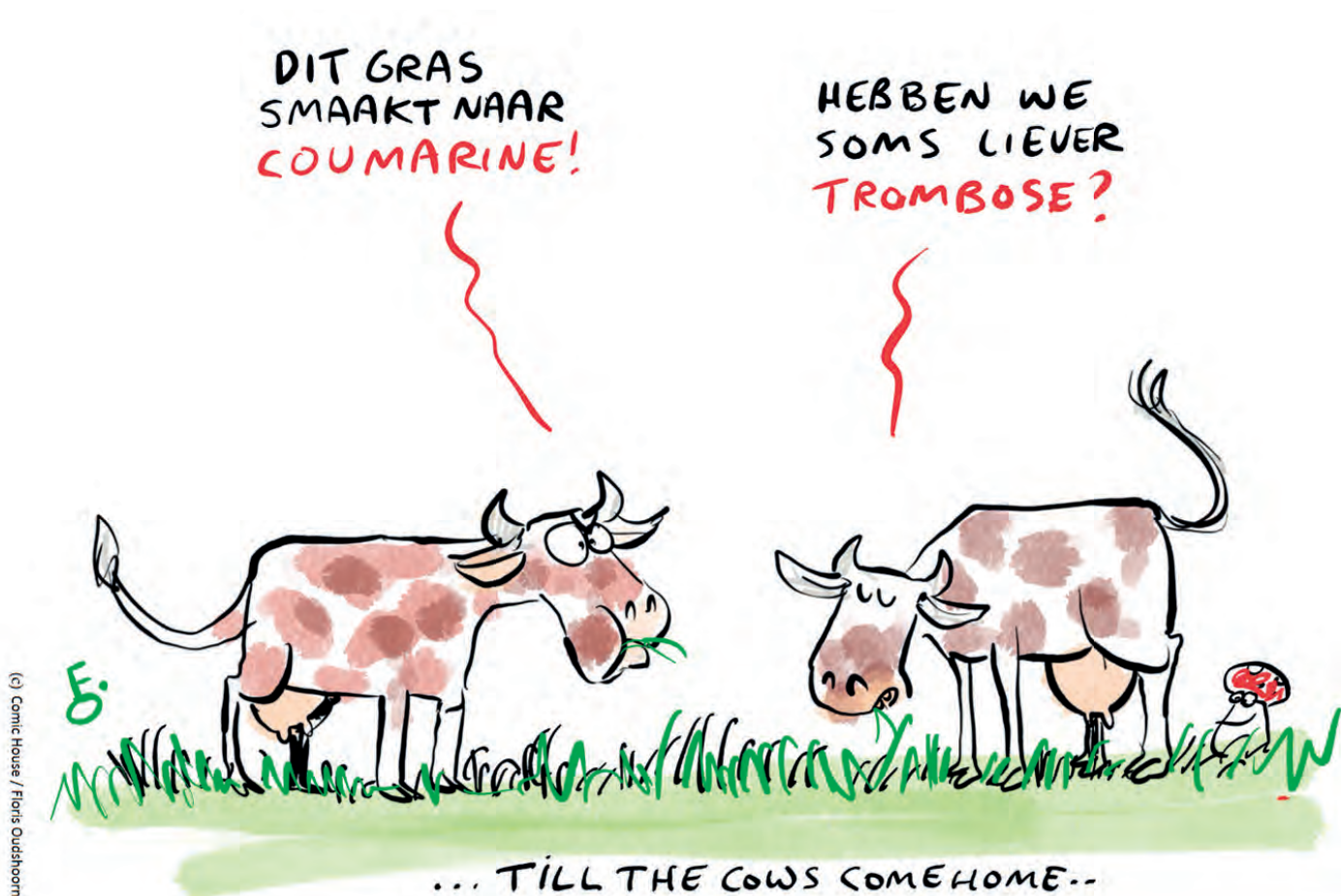
In 2018 zagen we net als in 2017 een verminderde instroom van nieuwe cursisten. De cursussen Algemeen Medewerker TromboseDienst (AMTD) en Doseeradviseur zijn in 2018 beide tweemaal georganiseerd, maar voor relatief kleine groepen cursisten. Beide cursussen zijn ook eenmaal bij een trombose-dienst op locatie gehouden. Dit maakt het mogelijk om dezelfde cursus voor een kleinere groep te geven en tegelijk de kosten beheersbaar te houden. Daarnaast is een aanvang gemaakt met het aanbieden van korte herhalings- en opfris-cursussen.

De cursus Train de Trainer werd in 2018 tweemaal verzorgd voor een groep van resp. 31 en 19 deelnemers.

Nascholingsdag

De landelijke Nascholingsdag voor medewerkers werd in 2018 door 800-850 medewerkers bezocht. Ook hier was de dalende trend in het aantal medewerkers dus zichtbaar. In een gevarieerd en boeiend programma o.l.v. dagvoorzitter Margriet Piersma kregen de medewerkers informatie over uiteenlopende onderwerpen. Aan bod kwamen o.a. de stand van zaken van de antistollingszorg in Nederland, de nieuwe Richtlijn Antitrombotisch Beleid, DOAC's, de ouder wordende patiënt, hartfalen en vaatchirurgie.

De thema's werden treffend en hilarisch samengevat door cartoonist Floris Oudshoorn. Hierdoor werd na een ontspannen lach telkens uitgezien naar de volgende lezing.

ONZE SPREKER
KRIJGT EEN BEETJE
HERSENBLOEDINGEN
VAN DE VITAMINE K-
ANTAGONISTEN
SLIDESHOW!

GEEN PUNT!
IK GOOI ER
METEEN EEN
PLASMAPOWERPOINT
TEGENAAN!

ACHTER DE SCHERMEN BIJ DE FNT DAG..

(c) Comic House / Fortis Oudshoorn

De dag werd afgesloten met een gezellige borrel en vrolijke muzikale noten van 'De bende van Eliënde'. Bij de uitgang werd iedere bezoeker verrast met een smakelijke herinnering.

Applicatiecursus

De jaarlijkse Applicatiecursus voor doseerartsen is eind 2018 tweemaal gehouden voor resp. 44 en 63 doseerartsen. Zij werden door acht sprekers bijgeschoold over uiteenlopende onderwerpen in de antistollingszorg. Na het dinerbuffet vond o.l.v. de dagvoorzitters Laura Faber en Marieke Kruijff nog een bespreking plaats van door de cursisten zelf ingebrachte casuïstiek.

Tijdschrift voor Trombose en Antistolling

In 2018 verschenen zoals gebruikelijk drie edities van Het 'Tijdschrift voor Trombose en Antistolling'. Naast een aantal zeer verschillende onderwerpen zijn in deze edities vier artikelen verschenen van relevante proefschriften waaraan de FNT een kleine financiële bijdrage heeft geleverd.

Traditiegetrouw werden ook de kernboodschappen van de lezingen tijdens de Nascholingsdag en de Applicatiecursus opgenomen in resp. editie 1 en 3. ●

Tijdschrift voor Trombose en Antistolling

Commissie Standaardisering Medisch Handelen

De commissie Standaardisering Medisch Handelen is verantwoordelijk voor de uitgave van de 'Kunst van het Dosereren'. Deze uitgave geldt als 'the state of the art' voor het doseren van vitamine K-antagonisten in Nederland. Het is een belangrijk document voor de FNT-leden en dat blijkt onder andere uit de talrijke vragen die de commissie jaarlijks ontvangt. Vaak worden suggesties gedaan ter verbetering, wordt een nadere verklaring of toelichting gevraagd op hetgeen is voorgesteld of wordt gewezen op incongruentie met andere documenten of richtlijnen.

Icoon van app

Het streven van de commissie is om de Kunst van het Dosereren een dynamisch maar vooral actueel document te laten zijn waarin aanpassingen verantwoord, soepel en snel kunnen worden doorgevoerd. In 2018 zijn in juni en december aanpassingen gedaan die vanzelfsprekend gelijktijdig in de te downloaden applicaties worden doorgevoerd. ●

Commissie interacterende medicatie cumarines

De Commissie onderhoudt de "Standaard afhandeling cumarine-interacties" [hierna "de Standaard"] ten behoeve van apothekers, artsen en trombosediensten. Deze afhandlingsrichtlijn beoogt de veiligheid en effectiviteit van de VKA-behandeling in situaties van interacterende co-medicatie te bevorderen.

Op de FNT-website zijn de actuele versies van de Standaard en gerelateerde documenten te vinden.

Vóór opname van een geneesmiddel in de Standaard worden de interactiemeldingen beoordeeld op de kwaliteit van de melding, de aannemelijkheid en klinische relevantie van de interactie. Nieuwe geneesmiddelen worden beoordeeld op hun "a priori" kans op een relevante interactie met VKA. Er is gekozen voor het melden van (vermoede) interacties met VKA primair bij Lareb, waarna ze worden doorgeleid naar de commissie. Het meldingsformulier "Interactie met cumarines" is daarom uit de Standaard verwijderd. Ook worden onderzoeksgegevens uitgewisseld met Lareb ter versterking van elkaars expertise.

De beoordeling van oncolytica en van HIV/HCV-medicatie wordt afgestemd met interactiewerkgroepen van de KNMP.

In 2018 heeft de commissie zeven interactiemeldingen beoordeeld. Geen ervan heeft geleid tot opname van een nieuwe interactie in de Standaard.

Negentien nieuwe geneesmiddelen zijn beoordeeld. Aan de Standaard zijn toegevoegd: dabalvancine (Xydalba) bij antibiotica en regorafenib (Styvarga) in de groep dabrafenib, erlotinib, gefitinib en sorafenib.

De HIV-middelen zijn samengevoegd tot één groep 'HIV-middelen'. De reden hiervoor is dat HIV-middelen in combinatie therapie worden toegepast. Het is niet te voorspellen welk effect van de individuele middelen in de combinatie overheerst (toe- of afname van effect van VKA).

Door alerte signalering heeft de commissie de FNT tijdig kunnen informeren over het voorgenomen preferentiebeleid door een zorgverzekeraar m.i.v. 1 januari 2019 voor VKA. Na protestacties van lokale apothekers en onderbouwd bezwaar aangetekend door de FNT werd het preferentiebeleid voor de VKA ongedaan gemaakt.

Middels retrospectief onderzoek bij VKA-patiënten in de dagelijkse praktijk van enkele trombosediensten is voor fibraten en voor flucloxacilline de afhandeling in de Standaard herbeoordeeld. Aanleiding waren recente publicaties en ervaringen van doseerartsen. Het onderzoek toonde aan dat de bestaande afhandeling gehandhaafd kon worden. ●

Wetenschappelijk onderzoek

In 2018 liepen drie door het FNT-Onderzoeksfonds ondersteunde projecten voor wetenschappelijk onderzoek:

1. Het project 'Tachtig-en-een-half: preciezer doseren van acenocoumarol in 80-plussers, een pilotstudie' van de aanvragers Margriet Piersma en Karina Meijer (trombose-dienst Certe en UMCG Groningen) liep het gehele jaar. De onderzoekers doen een pilotonderzoek om te kijken of het zinvol en haalbaar is om acenocoumarol 0,5 mg i.p.v. de gebruikelijke 1 mg te gebruiken, voor patiënten van 80 jaar en ouder die een lage behoefte hebben (lager dan stap 28). De verwachting is dat daarmee de instelling van deze groep patiënten kan worden verbeterd, zowel door een hogere tijd-in-therapeutische-range als door lagere variabiliteit. Dit project is eind 2017 gestart en zal lopen tot en met het eerste kwartaal van 2019. In 2019 worden de resultaten van dit onderzoek verwacht.
2. 'DUTCH-AF'. Het doel van dit onderzoek is het opzetten van een nationale registry waarin patiënten worden samengebracht die vanwege non-valvulair atriumfibrilleren een indicatie hebben voor behandeling met antistolling. De registry richt zich op drie belangrijke aspecten: (1) treatment compliance (bij VKA en NOAC gebruik), (2) te lage dosering NOAC gebruik (hoeveel te laag gedoseerd en wat zijn kenmerken van die patiënten) en (3) voorspellend risico op bloedingen (VKA en NOAC gebruik).
Vanuit het FNT-Onderzoeksfonds is een promovendus aan dit project gekoppeld. Deze promovendus, Jaap Seelig, is op 1-3-2018 van start gegaan.
3. Van het project 'Prospectieve validatie van het Beinema-algoritme' is fase 1 begin 2018 uitgevoerd. Fase 2 is in december 2018 gestart. Het doel van deze studie is het aantonen dat het nieuwe algoritme leidt tot een betere 'tijd-in-therapeutische-range' (TTR) en minder complicaties, waardoor de behandeling kosteneffectiever wordt. Een nevendoeel is het aantonen dat beginnende patiënten sneller binnen de therapeutische range komen en een betere TTR hebben. ●

Organisatie en financiën

Begin 2018 heeft de FNT het initiatief genomen om met de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa), Zorgverzekeraars Nederland (ZN) en de zorgverzekeraars een overleg op gang te brengen om de eerder genoemde ontwikkelingen in de antistollingszorg ook bij deze partijen over het voetlicht te brengen. Door deze partijen mee te nemen in de ontwikkelingen kan tijdig met hen van gedachten worden gewisseld over de mogelijke consequenties voor de financiering en bekostiging van de antistollingszorg in transitie.

Patiëntenvoorlichting

De herziene informatiebrochure voor patiënten die antistollingsmiddelen gebruiken is begin 2018 gepubliceerd en verspreid onder de trombosediensten. De Engelse versie is ook aangepast en op de FNT-website geplaatst.

Informatiebrochure

FNT bureau

De financiële positie van de vereniging FNT is uitstekend. Uit de bij dit jaarverslag gevoegde samenvatting van de jaarrekening blijkt dat het weerstandsvermogen van de vereniging nog steeds de maximale omvang heeft. Het boekjaar 2018 kent voor de reguliere bedrijfsvoering een klein positief resultaat. Doordat met ingang van 2018 ook de mutaties in de bestemmingsreserve wetenschappelijk onderzoek via de staat van baten en lasten verlopen wordt voor het geheel een klein negatief saldo gepresenteerd.

Nieuwe accountant

In 2018 heeft de nieuw benoemde accountant, bureau Bunnig & Partners te Leiden, de controle van de jaarrekening 2017 gedaan. Deze samenwerking is voor beide partijen naar tevredenheid verlopen waardoor in 2018 de controleopdracht voor het boekjaar 2018 aan Bunnig & Partners is verstrekt. De heer Peter Timmermans heeft vanuit Bunnig & Partners de controleopdracht verzorgd.

Communicatie met en extra dienstverlening aan de leden

Het FNT-bureau informeert de leden wekelijks via de digitale nieuwsbrief 'FNT-Nieuws' over alle mogelijke zaken. Voor groepen van leden heeft de FNT de Cliëntenraad Trombosediensten gefaciliteerd die in 2018 functioneerde als gezamenlijke cliëntenraad van zestien trombosediensten. Verder heeft de FNT een collectieve verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid lopen waaraan in 2018 zeven trombosediensten deelnamen. ●

Externe contacten

Richtlijn 'Overdracht medicatiegegevens in de keten'

In het vorige jaarverslag is gemeld dat de FNT begin 2017 formeel aan het Kennisinstituut van de Federatie Medisch Specialisten heeft laten weten in te stemmen met de herziene richtlijn 'Overdracht van medicatiegegevens in de keten'. Doordat bij deze richtlijn een groot aantal partijen (> 20) betrokken is lukte het helaas niet om de richtlijn definitief vast te stellen.

Medio 2018 heeft VWS dit traject opgepakt en met de zgn. kerngroep het vervolgtraject besproken. Vervolgens is op voordracht van partijen een onafhankelijk voorzitter en secretaris benoemd. In de tweede helft van 2018 heeft dit geleid tot nieuw overleg en aanpassingen van de herziene richtlijn. Eind 2018 was een nieuwe conceptrichtlijn gereed om begin 2019 aan de besturen van alle partijen voor te leggen ter accordering. De FNT heeft eind 2018 bij de bespreking van de conceptrichtlijn laten weten in te kunnen stemmen met deze versie.

Overleg met overige partijen

Met VZVZ, Nictiz en de ICT-leveranciers van trombosediensten is enkele malen gesproken over de 'Informatiestandaard medicatieproces' en de aansluiting op het Landelijk Schakelpunt (LSP). Deze onderwerpen hebben een relatie met de eerder beschreven richtlijn 'Overdracht medicatiegegevens in de keten'. Dit heeft geleid tot een presentatie in de FNT-Ledenvergadering van december over dit onderwerp.

Met Bijwerkingencentrum Lareb is gesproken over het registreren van complicatiemeldingen, bijwerkingen van VKA's en interacties met andere medicatie.

Met de Raad voor Accreditatie is gesproken over de scholing van FNT-auditoren, wat heeft geresulteerd in een nascholingsbijeenkomst voor deze doelgroep.

Daarnaast is incidenteel contact geweest met Harteraad over de toekomst van de trombosezorg, met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) over 'Validatie van computersystemen en software' en met de Nederlandse Vereniging voor Cardiologie (NVVC) over het project Connect-AF.

Publicaties rond trombosezorg

In december 2018 is het artikel 'Kaders voor verantwoorde antistollingszorg' van FNT-bestuurslid en cardioloog Richard Folkeringa gepubliceerd in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde (NTVG).

Het doel van dit artikel is om kaders te schetsen voor verantwoorde antistollingszorg. Hierbij gaan de auteurs in op onderwerpen als regievoering, organisatie van de follow-up, beschikbaarheid voor vragen en het overstappen van VKA op DOAC. ●

Samenstelling Bestuur, Bureau, Commissies

op 31 december 2018

Bestuur

dhr. prof. dr. H. (Hugo) ten Cate, voorzitter
mw. drs. G. (Margriet) Piersma-Wichers, vicevoorzitter
mw. dr. (Marieke) M.J.H.A. Kruij
dhr. dr. R.J. (Richard) Folkeringa
dhr. dr. G.J. (Geert-Jan) Geersing
dhr. mr. P.A. (Peter) Kamsteeg, MBA
dhr. dr. J.J.C.M. (Sjef) van de Leur
dhr. dr. R.W.L.M. (René) Niessen

Bureau

dhr. N.F.M. (Norbert) Groenewegen, MHA, directeur
mw. A. (Ada) de Bruijn-Wentink, beleidsmedewerker
mw. F.A.C. (Fanny) Versluijs, management assistente

Kwaliteitscommissie

dhr. dr. M.C. (Melchior) Nierman, voorzitter
mw. drs. A. (Annemieke) Bos
mw. drs. M. (Mies) Huizenga
mw. A. (Anny) Vrielink
mw. dr. S. (Sandra) van Wilpe
mw. I. (Iris) Beentjes
mw. R. (Roelie) Kort
mw. A. (Ada) de Bruijn-Wentink

Commissie Interacterende Medicatie Cumarines

dhr. drs. J. (Jan) Andeweg, openbare apotheker
mw. drs. A.M. (Anne-Marie) van Gorp, wetenschappelijk beoordelaar, apotheker, contactpersoon voor Lareb
mw. dr. A.T.M. (Angelique) van Holten-Verzantvoort, internist, voorzitter
mw. drs. A. (Annemieke) Horikx, apotheker
dhr. dr. F.J.M. (Felix) van der Meer, internist
dhr. drs. B.J. (Bram) Mertens, openbare apotheker
mw. drs. M. (Marja) Sukel-Helleman, arts

Commissie Standaardisering Medisch Handelen

mw. dr. A.J. (Arina) ten Cate, voorzitter
dhr. dr. H.J. (Henk) Adriaansen
dhr. dr. C. (Cees) Kroon
dhr. dr. F.J.M. (Felix) van der Meer
mw. drs. G. (Margriet) Piersma-Wichers
mw. A. (Ada) de Bruijn-Wentink

Commissie Wetenschappelijk Onderzoek

dhr. prof. dr. H. (Hugo) ten Cate, voorzitter
dhr. dr. M.J. (Maarten) Beinema
dhr. dr. M. (Maarten) Bongaerts
mw. dr. D. (Dineke) van Dolder
mw. dr. L. (Laura) Faber
mw. dr. A.T.M. (Angelique) van Holten-Verzantvoort
dhr. dr. F.J.M. (Felix) van der Meer
dhr. dr. M.C. (Melchior) Nierman
mw. A. (Ada) de Bruijn-Wentink
dhr. N.F.M. (Norbert) Groenewegen, MHA

Redactie Tijdschrift voor Trombose en Antistolling

mw. dr. M.J.H.A. (Marieke) Kruij, wetenschappelijk eindredacteur
dhr. dr. M.J. (Maarten) Beinema
dhr. dr. J.S. (Jossi) Biedermann
mw. drs. A. (Annemieke) Horikx
dhr. dr. R.W.L.M. (René) Niessen
dhr. N.F.M. (Norbert) Groenewegen, MHA

Ledenoverzicht 31-12-2018

1	Starlet Diagnostisch Centrum, <i>geaccrediteerd tot 01-09-2022</i>	ALKMAAR
2	Meander Medisch Centrum, Trombosedienst, <i>geaccrediteerd tot 01-09-2020</i>	AMERSFOORT
3	Atalmedial, <i>geaccrediteerd tot 01-01-2020</i>	AMSTERDAM
4	TromboVitaal, <i>gecertificeerd tot 01-03-2020</i>	AMSTERDAM
5	Trombosedienst Apeldoorn-Zutphen, Gelre ziekenhuizen, <i>geaccrediteerd tot 12-04-2022</i>	APELDOORN
6	Trombosedienst v.h. Rode Kruis Ziekenhuis, <i>geaccrediteerd tot 01-12-2019</i>	BEVERWIJK
7	Trombosedienst Curaçao, <i>geaccrediteerd tot 01-07-2020</i>	CURACAO
8	St. Trombosedienst Delft e.o., <i>geaccrediteerd tot 01-12-2019</i>	DELFT
9	Stichting Trombosedienst 's-Hertogenbosch e.o., <i>geaccrediteerd tot 01-02-2020</i>	DEN BOSCH
10	Lab West B.V., Afd. Trombosedienst, <i>geaccrediteerd tot 01-05-2019</i>	DEN HAAG
11	Trombosedienst Deventer, <i>geaccrediteerd tot 01-10-2021</i>	DEVENTER
12	Trombosedienst Medisch Diagnostisch Centrum, <i>geaccrediteerd tot 24-01-2023</i>	DRACHTEN
13	St. Rode Kruis Trombosedienst Neder-Veluwe, <i>geaccrediteerd tot 12-05-2022</i>	EDE
14	Stichting Trombosedienst Regio Eindhoven, <i>geaccrediteerd tot 01-10-2021</i>	EINDHOVEN
15	Trombosedienst Treant Zorggroep, <i>geaccrediteerd tot 01-07-2021</i>	EMMEN / HOOGEVEEN
16	Trombosedienst v.h. St. Anna Ziekenhuis, <i>geaccrediteerd tot 23-08-2022</i>	GELDROP
17	Trombosedienst Groene Hart Diagnostisch Centrum, <i>aspirant lid</i>	GOUDA
18	Certe Trombosedienst, <i>geaccrediteerd tot 25-08-2020</i>	GRONINGEN
19	Saxenburgh Groep, Ziekenhuis Röpcke-Zweers, Trombosedienst, <i>geaccrediteerd tot 01-09-2021</i>	HARDENBERG
20	Trombosedienst NW-Veluwe, <i>geaccrediteerd tot 01-08-2022</i>	HARDERWIJK
21	Trombosedienst v.h. Elkerliek Ziekenhuis, <i>geaccrediteerd tot 26-04-2021</i>	HELMOND
22	Trombosedienst Medlon, <i>geaccrediteerd tot 01-09-2022</i>	HENGELO
23	Stichting Trombosedienst voor het Gooi e.o., <i>geaccrediteerd tot 01-01-2020</i>	HILVERSUM
24	Trombosedienst Diagnost-IQ, <i>geaccrediteerd tot 30-06-2019</i>	HOORN
25	St. Artsenlaboratorium en Trombosedienst (SALT), <i>geaccrediteerd tot 01-09-2019</i>	KOOG AAN DE ZAAAN
26	Stichting Trombosedienst Leiden, <i>geaccrediteerd tot 22-11-2022</i>	LEIDEN
27	Stichting Trombosedienst Maastricht, <i>geaccrediteerd tot 01-04-2021</i>	MAASTRICHT
28	Trombosedienst Zeeland, <i>geaccrediteerd tot 01-10-2022</i>	MIDDELBURG
29	INR Trombosedienst Arnhem, Nijmegen, Overbetuwe, <i>geaccrediteerd tot 31-08-2020</i>	NIJMEGEN
30	Trombosedienst Roermond, <i>geaccrediteerd tot 01-06-2021</i>	ROERMOND
31	Trombosedienst Bravis Ziekenhuis, <i>geaccrediteerd tot 26-10-2021</i>	ROSENDAAL
32	Star-SHL, <i>geaccrediteerd tot 01-01-2022</i>	ROTTERDAM
33	Trombosedienst Franciscus Gasthuis & Vlietland, <i>aspirant lid</i>	SCHIEDAM
34	Trombosedienst Zuyderland Medisch Centrum, <i>geaccrediteerd tot 01-07-2019</i>	SITTARD-GELEEN / HEERLEN
35	Result Lab., Trombosedienst Dordrecht, Gorinchem, <i>geaccrediteerd tot 01-09-2019</i>	SLIEDRECHT
36	Stichting Trombosedienst Z.W. Friesland, <i>geaccrediteerd tot 01-07-2020</i>	SNEEK
37	Trombosedienst Zeeuws-Vlaanderen, <i>geaccrediteerd tot 01-06-2021</i>	TERNEUZEN
38	Trombosedienst Ziekenhuis Rivierenland, <i>geaccrediteerd tot 01-02-2020</i>	TIEL
39	Trombosedienst Midden-Brabant, <i>geaccrediteerd tot 01-05-2021</i>	TILBURG
40	Trombosedienst Bernhoven Diagnostisch Centrum, <i>geaccrediteerd tot 01-03-2021</i>	UDEN
41	Saltro, <i>geaccrediteerd tot 01-11-2020</i>	UTRECHT
42	Trombosedienst Noord-Limburg (TNL), <i>geaccrediteerd tot 01-12-2019</i>	VENLO
43	Trombosedienst Winterswijk, Streekziekenhuis Kon. Beatrix, <i>geaccrediteerd tot 01-01-2021</i>	WINTERSWIJK
44	Stichting Zeister Trombosedienst, <i>geaccrediteerd tot 23-08-2022</i>	ZEIST
45	Trombosedienst Isala, <i>geaccrediteerd tot 12-11-2022</i>	ZWOLLE

Samenvatting van de Jaarrekening 2018 van de Federatie van Nederlandse Trombosediensten

Balans per 31 december 2018

	2018		2017	
	€	€	€	€
Activa				
Materiële vaste activa				
Bedrijfsmiddelen		0		-
Vorraden		0		-
Vorderingen				
Overige vorderingen en overlopende activa		27.344		24.111
Geldmiddelen				
Saldi in rekening-courant	58.511		10.500	
Saldi spaarrekeningen en deposito's	622.952		716.775	
		681.462		727.275
		<u>708.806</u>		<u>751.386</u>
Passiva				
Eigen vermogen				
Vrij besteedbaar vermogen	51.997		36.738	
Continuïteitsreserve	450.000		450.000	
Bestemmingsreserve Onderzoek	186.789		213.142	
Totaal eigen vermogen		688.786		699.880
Langlopende schulden				
Toegezegde subsidies onderzoeksprojecten	4.095		4.095	
Totaal langlopende schulden		4.095		4.095
Kortlopende schulden				
Diverse schulden en te betalen posten	15.925		14.647	
Toegezegde subsidies onderzoeksprojecten	0		32.763	
Totaal kortlopende schulden		15.925		47.410
		<u>708.806</u>		<u>751.386</u>

Staat van baten en lasten over 2018

Baten	2018	Begroting 2018	2017
	€	€	€
Contributies	480.831	518.500	566.217
Bijdragen wetenschappelijk onderzoek	25.000	-	-
Opbrengst certificering	1.409	-	7.639
Interest	728-	-	2-
Overige baten en lasten	831	-	17.508
Totaal baten	507.344	518.500	591.362
Lasten			
Personele lasten	235.247	254.500	239.087
Inhoudelijke zaken:			
Tijdschrift voor Trombose en Antistolling	12.097	16.000	13.850
Opleiding en scholing	48.646	56.500	54.017
Wetenschappelijk onderzoek	51.353	-	-
Voorlichting	7.260	5.000	11.033
Diversen	7.947	17.250	15.920
	127.303	94.750	94.820
Organisatiekosten:			
Huur en afschrijvingen	20.115	21.500	19.719
Accountants- en advieskosten	40.278	15.000	17.814
Reis-, verblijf- en vergaderkosten	40.302	39.250	42.928
Bureaunkosten	55.193	70.100	44.442
	155.888	145.850	124.903
Onvoorzien	-	10.000	-
Totaal lasten	518.438	505.100	458.810
Exploitatiesaldo	11.095-	13.400	132.552
Bestemming exploitatiesaldo:			
Mutatie bestemmingsreserve onderzoek	26.353-	-	98.000
Mutatie continuïteitsreserve	-	-	-
Mutatie vrij besteedbaar vermogen	15.258	13.400	34.552
Totaal:	11.095-	13.400	132.552

Toelichting bij de balans per 31 december 2018

Algemeen

Met ingang van 2018 worden de baten van het Onderzoekfonds plus de kosten van de toegekende onderzoeksubsidies die betrekking hebben op het boekjaar verantwoord via de staat van baten en lasten. De toevoeging of onttrekking van het Onderzoekfonds wordt verantwoord onder 'Bestemming exploitatiesaldo'. Het gecorrigeerde exploitatiesaldo wordt toegevoegd aan het vrij besteedbare vermogen.

Vermogenspositie

Vanuit de bestemmingsreserve onderzoek wordt in 2018 per saldo € 26.353 onttrokken, waardoor deze daalt van ruim € 213.000 naar bijna € 187.000.

De continuïteitsreserve heeft nog steeds de door de leden vastgestelde maximale omvang van € 450.000 en zal niet verder worden aangevuld.

Het vrij besteedbare vermogen zal in 2019 terugvloeien naar de leden van de FNT middels een korting op de bijdrage voor het Onderzoekfonds en/of een korting op de reguliere contributie.

Vorderingen en schulden

De openstaande vorderingen en schulden betreffen relatief kleine bedragen. Deze zijn begin 2019 ontvangen en betaald.

Geldmiddelen

Het volledige vermogen van de vereniging is geplaatst op direct opeisbare betaal- en spaarrekeningen. ●

Toelichting bij de staat van Baten en Lasten over 2018

Baten

De contributie-inkomsten zijn in 2018 met 15% gedaald t.o.v. 2017. Deze daling bestaat voor een groot deel (8,5%) uit een korting op de contributie die ten doel had het vrij besteedbare vermogen tot nul terug te brengen.

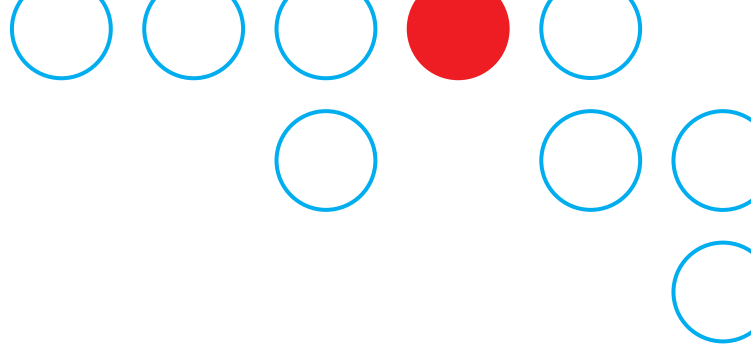
Van Trombosetiching Nederland is een bijdrage van € 25.000 ten behoeve van het FNT-Onderzoekfonds ontvangen.

Lasten

Aan de lastenkant zien we op een aantal begrotingsposten lichte tot ruime overschotten. Alleen de advieskosten laten een forse overschrijding zien. Deze wordt veroorzaakt door de niet begrote inzet van adviesbureau Rebel bij het onderwerp 'Toekomst van de antistollingszorg'. Hiervoor is o.a. de post onvoorzien gebruikt.

Exploitatiesaldo

Het exploitatiesaldo is verdeeld zoals onder het kopje 'vermogenspositie' is vermeld. ●

Rijnsburgerweg 10
2333 AA Leiden

T +31 (0)71 - 561 7776
E fnt@fnt.nl
W fnt.nl